

Rapport

Datum: 1 september 2000
Rapportnummer: 2000/295

Klacht

Op 11 februari 2000 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift, gedateerd 10 februari 2000, van mevrouw C. te Krimpen a/d IJssel, met een klacht over een gedraging van de Penitentiare Inrichtingen Over-Amstel te Amsterdam. Verzoekster had zich al eerder, bij brief van 9 september 1999, tot de Nationale ombudsman gewend. De Nationale ombudsman heeft verzoekster onder verwijzing naar het kenbaarheidsvereiste van artikel 12, tweede lid, van de Wet Nationale ombudsman, telefonisch meegedeeld dat de Penitentiare Inrichtingen Over-Amstel eerst in de gelegenheid moesten worden gesteld op de klacht te reageren, voordat de Nationale ombudsman eventueel een onderzoek zou instellen. Op haar verzoek heeft de Nationale ombudsman op 4 november 1999 aan de Penitentiare Inrichtingen Over-Amstel de klacht, die hij van verzoekster had ontvangen, doorgestuurd, zodat zij in de gelegenheid waren op de bezwaren te reageren.

Naar aanleiding van de brief van verzoekster van 10 februari 2000 werd naar de gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de Minister van Justitie, een onderzoek ingesteld.

Op grond van de door verzoekster verstrekte gegevens werd de klacht als volgt geformuleerd:

Verzoekster klaagt erover dat de Penitentiare Inrichtingen Over-Amstel te Amsterdam haar bij een geldstorting via een zogenoemde geldstortingsautomaat op 8 september 1999 f 2,50 aan stortingskosten in rekening hebben gebracht.

Achtergrond

1. Penitentiare beginselenwet

Artikel 46:

"1. Het bezit van contant geld door de gedetineerden in de inrichting of een afdeling is verboden, tenzij in de huisregels anders is bepaald.

2. In inrichtingen of afdelingen waar het bezit van contant geld door de gedetineerden verboden is, heeft de gedetineerde de beschikking over een rekening-courant bij de inrichting.

3. In de huisregels kunnen nadere regels worden gesteld omtrent het bezit van contant geld en het gebruik van de rekening-courant. Deze regels kunnen een beperking betreffen van het bedrag waarover de gedetineerde ten hoogste in contanten of door middel van zijn rekening-courant mag beschikken".

2. Huisregels van de Penitentiaire Inrichtingen Over-Amstel van 10 december 1998

"4.5.2. Geld

Geldzaken

Het is niet toegestaan contant geld in uw bezit te hebben. Het geld, dat u bij binnenkomst in uw bezit heeft, wordt op een rekening-courant gezet. U krijgt wekelijks een computeroverzicht, zodat u zelf eventuele veranderingen kunt controleren.

Gelden in rekening-courant

Geldelijke transacties lopen via een rekening-courant. Het is toegestaan via een geautomatiseerd systeem bij de bezoekreceptie geld voor u te laten storten. Van deze storting wordt een kwitantie afgegeven. Ook is het mogelijk per gewone bank of per Postbank over te laten schrijven..."

3. Bajesboek, Handboek voor gedetineerden en ter beschikking gestelden, vijfde druk, 1999, bladzijde 133

1.5.7 Geld: beheer, besteding - schadeverhaal

"...Als ten behoeve van gedetineerden door bezoek aan de balie contant geld wordt afgegeven mag door de inrichting een bedrag aan administratiekosten in rekening worden gebracht..."

4. In het hiervoor vermelde citaat uit het Bajesboek is verwezen naar een uitspraak van de Centrale Raad voor de Strafrechtstoepassing van 11 februari 1991. In deze uitspraak staat onder meer het volgende:

"1. Inhoud van het beklag en de beslissing van de beklagcommissie:

Het beklag betreft het feit dat klager f2,50 aan administratiekosten in rekening is gebracht na contante geldstorting bij de bezoekersbalie.

Uit informatie bij het ministerie van justitie is gebleken dat in meerdere inrichtingen voor het storten van contant geld administratiekosten in rekening worden gebracht, daar door de administratie hiertoe vele handelingen dienen te worden verricht en daadwerkelijk kosten worden gemaakt.

3. Beoordeling:

Op 1 juni 1990 is in de onderhavige inrichting zowel aan gedetineerden als aan bezoekers kenbaar gemaakt dat vanaf deze datum een vergoeding voor de administratieve verwerking van contante geldstortingen in rekening wordt gebracht. Gelet op de aan de

beroepscommissie ter beschikking staande informatie alsmede het feit dat klager bekend kon zijn met de in rekening te brengen administratieve kosten, is zij van oordeel dat de beslissing *f* 2,50 van klagers rekening af te schrijven niet als onredelijk kan worden aangemerkt. "

Onderzoek

In het kader van het onderzoek werd de Minister van Justitie verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben. Tevens werd aan de Minister een aantal specifieke vragen gesteld.

Tijdens het onderzoek kregen de Minister en verzoekster de gelegenheid op de door ieder van hen verstrekte inlichtingen te reageren.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

De Minister van Justitie deelde mee zich met de inhoud van het verslag te kunnen verenigen.

Verzoekster gaf binnen de gestelde termijn geen reactie.

Bevindingen

De bevindingen van het onderzoek luiden als volgt:

A. feiten

Verzoekster heeft op 8 september 1999 *f* 100,-- gestort op de rekening-courant van haar broer, die op dat moment gedetineerd was in de Penitentiaire Inrichtingen Over-Amstel te Amsterdam. Dit heeft zij gedaan via een zogenoemde stortingsautomaat. Daarbij zijn *f* 2,50 aan stortingskosten in rekening gebracht.

B. Standpunt verzoekster

Het standpunt van verzoekster staat samengevat weergegeven onder klacht.

C. Standpunt Minister van Justitie

1. De Minister van Justitie heeft bij brief van 5 juni 2000 op de klacht gereageerd. Deze brief houdt onder meer het volgende in:

"U stelt in uw brief een tweetal vragen met betrekking tot het storten van gelden door derden ten behoeve van gedetineerden in de penitentiaire inrichtingen. Deze vragen

beantwoord ik als volgt.

Wettelijk kader.

Artikel 46 Penitentiaire beginselenwet (zie bijlage I) heeft betrekking op de geldzaken van gedetineerden in de inrichting van verblijf. Het betreft hier onder meer het toekennen aan de gedetineerde in een inrichting waar het voorhanden hebben van contant geld niet is toegestaan van een rekening-courant.

Het derde lid van dit artikel bepaalt dat in de huisregels nadere regels kunnen worden gesteld met betrekking tot het gebruik van de rekening-courant

Extra Faciliteit

Bij vele gedetineerden leeft de wens om steeds over een voldoende saldo op de rekening-courant in de inrichting te beschikken. Dit heeft de directies van penitentiaire inrichtingen met een gesloten karakter er toe gebracht de bezoekers van gedetineerden in die inrichtingen de mogelijkheid te bieden contant geld te storten. Het gaat hier dus om een extra faciliteit, naast het overmaken aan de inrichting van gelden via een bank- of girorekening ten behoeve van de rekening-courant van de gedetineerde.

Kosten van de voorzieningen

In de Penitentiaire inrichtingen Over-Amstel heeft men voor het storten van contant geld door het gedetineerdenbezoek een stortingsautomaat aangeschaft voor een bedrag van fl. 81.400,--. Dagelijks wordt deze automaat door een medewerker van de financiële

administratie van de inrichting geleegd en worden de gestorte bedragen administratief verwerkt. Hiermee is circa een half uur per dag gemoeid. Deze verwerking geschiedt middels een interface waarvan de aanschaf circa f. 5.000,-- bedroeg. De onderhoudskosten van het elektronisch deel van de automaat bedroeg over de afgelopen drie en een halfjaar f. 2.200,--.

Voor iedere afzonderlijke storting middels de automaat wordt een vast bedrag (f. 2,50) aan administratiekosten in rekening gebracht. Hiermede is aansluiting gezocht bij de banken in de vrije maatschappij, die voor iedere contante storting op een rekening niet zijnde de eigen rekening van de betrokken klant bij die bank, een bedrag aan administratiekosten vragen. De hoogte van deze kosten varieert per bank en ligt veelal tussen f 4,50 en f 6,50, maar kan oplopen tot zelfs f 25,-- , het bedrag dat door de RABO-bank te Amstelveen per afzonderlijke storting, ongeacht de hoogte van het over te maken bedrag in rekening wordt gebracht.

Bekendmaking

De mogelijkheid om contante bedragen ten behoeve van gedetineerden in de penitentiaire inrichtingen Over-Amstel worden in de inrichting als volgt bekend gemaakt:

- in een voor bezoekers bestemde folder (bijlage II),
- middels een sticker op de stortingsautomaat.
- in de huisregels van de onderscheiden inrichtingen (bijlage III).

In de bezoekersfolder en op stortingsautomaat staat tevens vermeld welke kosten er aan het contant storten van gelden verbonden zijn.

Tot zover mijn commentaar op uw brief. Overigens ben ik van mening dat de onderhavige klacht niet gegrond is".

2. De bij de brief van de Minister gevoegde bijlage II houdt onder meer het volgende in:

"U kunt geld storten dat door de gedetineerde besteed kan worden in de winkel van de inrichting of voor de huur van een televisietoestel. Dit kan op twee manieren.

- per bank of giro een storting op gironummer (...) onder vermelding van naam en registratienummer van de betreffende gedetineerde.
- contant in de automaat bij de bezoekreceptie. U kunt bij de bezoekreceptie om een barcode vragen (een papier met gegevens van betr. gedetineerde en een streepjescode dat meerdere malen is te gebruiken). Daarmee kunt u contant geld in de automaat tegenover de bezoekreceptie storten. Deze automaat accepteert zowel papiergeld als munten.

Let wel; ledere storting, hoe klein ook, kost f 2,50".

D. STANDPUNT PENITENTIAIRE INRICHTINGEN OVER-AMSTEL

Bij brief van 1 mei 2000 aan verzoekster hebben de Penitentiaire Inrichtingen Over-Amstel gereageerd op een brief van verzoekster van 9 november 1999, die door de Nationale ombudsman in verband met het kenbaarheidsvereiste van artikel 12, tweede

lid, van de Wet Nationale ombudsman was doorgezonden. Daarmee reageerden zij tevens op de aan hen op 23 maart 2000 in het kader van het onderzoek door de Nationale ombudsman gezonden klacht van verzoekster. Deze reactie houdt onder meer in:

"Volgens de huidige regelgeving zijn er verschillende methoden om geld op de rekening van gedetineerden te boeken. Welke van deze methoden men uiteindelijk hanteert, wordt aan de keuze van de betrokkenen overgelaten. Eventuele consequenties die deze keuze met zich meebrengt, zoals de daaraan verbonden kosten, moet men zelf dragen. Het in

rekening brengen van administratieve kosten naar aanleiding van afgifte van contant geld, hetgeen vervolgens op de rekening "eigen geld" zal worden geboekt, is niet in strijd met bovengenoemde regelgeving, nu het gaat om kosten die door de administratie daadwerkelijk gemaakt moeten worden.

In P.I. Over-Amstel is er sinds 1997 sprake van zogenaamde Stortingskosten, wanneer ter plekke geld op de rekening wordt gestort van de gedetineerde. De achtergrond van deze handelwijze is gelegen in het feit dat wij op deze wijze willen bevorderen dat men geld via de giro en/of bank op de rekening van de gedetineerde stort, in plaats van bij bezoek contant geld achter te laten, gezien de extra administratieve handelingen die daarvoor vereist zijn. Zoals gezegd zijn de consequenties van de keuze voor eigen rekening.

Bekend is dat penitentiaire inrichtingen in het land het giraal overschrijven zoveel mogelijk willen stimuleren, om zo een zo zorgvuldig mogelijke afhandeling te bewerkstelligen. Bekend is ook dat er een penitentiaire inrichting is die de mogelijkheid van directe storting ten behoeve van gedetineerden niet toelaat.

De handelwijze van P.I. Over-Amstel is er een die toelaatbaar is gebleken binnen de huidige regelgeving en vooralsnog de mogelijkheid biedt van deze methode gebruikte maken.

Voor wat betreft de geldstortingsautomaat (flappenhapper) bij P.I. Over-Amstel kan ik u mede delen dat (...) alle kosten, kosten van afschrijving, onderhoud, upgrading software en personele kosten niet in de gedetineerden dagprijs zitten en voor rekening zijn van P.I. Over-Amstel.

Aan relaties van gedetineerden wordt kenbaar gemaakt dat het storten van gelden aan gedetineerden geld kost. Het verspreiden van de regeling van het storten van gelden met daarbij behorende kosten kan meer aandacht worden geschonken".

Beoordeling

1. Verzoekster heeft op 8 september 1999 contant f 100,-- gestort op de rekening-courant van haar broer bij de Penitentiaire Inrichtingen (P.I.) Over-Amstel, waar haar broer op dat moment was gedetineerd. Zij heeft dit gestort via een zogenoemde geldstortingsautomaat. Voor deze storting is door de P.I. f 2,50 aan stortingskosten in rekening gebracht.
2. Verzoekster klaagt erover dat er voor het storten van contant geld door de P.I. stortingskosten in rekening worden gebracht.
3. De Minister van Justitie acht de klacht van verzoekster niet gegrond. Hij deelde mee dat de P.I. Over-Amstel voor het contant storten een stortingsautomaat hebben aangeschaft. Deze automaat wordt dagelijks geleegd. Ook is er een interface voor de automaat

aangeschaft en zijn de P.I. jaarlijks kosten aan het onderhoud van de automaat kwijt. Voor iedere storting via de automaat wordt daarom een vast bedrag aan administratiekosten in rekening gebracht. Voor de hoogte van dit bedrag is aansluiting gezocht bij banken, die voor iedere contante storting op een rekening van een ander dan degene die de storting doet, administratiekosten vragen. Verder heeft de Minister aangegeven dat de kosten van het contant storten van geld staan vermeld in een voor bezoekers aan de instelling bestemde folder en op een sticker op de stortingsautomaat. De P.I. Over-Amstel hebben in reactie op de klacht tevens gesteld dat zij door het berekenen van stortingskosten willen bevorderen dat geld voor een gedetineerde via een bank- of girorekening op zijn rekening-courant wordt overgeschreven, omdat het contant storten van geld extra administratieve handelingen vereist.

4. Op grond van de Penitentiaire Beginselenwet moeten gedetineerden in een inrichting, waar het hebben van contant geld is verboden, kunnen beschikken over een rekening-courant. De inrichting kan regels stellen met betrekking tot het gebruik van de rekening-courant (zie achtergrond, onder 1). In de huisregels van de P.I. Over-Amstel is bepaald dat het niet is toegestaan contant geld in bezit te hebben. Ook bepalen de huisregels dat het - naast het overschrijven van geld via een bank of giro - mogelijk is om bij de bezoekreceptie geld te storten (zie achtergrond, onder 2). Voor contante stortingen is een stortingsautomaat aangeschaft. Deze wordt iedere dag geleegd. De gestorte bedragen worden middels een hiervoor aangeschafte interface in de administratie van de inrichting verwerkt. De P.I. Over-Amstel maken derhalve kosten voor het administratief verwerken van contante stortingen. De Nationale ombudsman acht het in rekening brengen van een vergoeding ter dekking van deze kosten niet onredelijk. Dat hierbij aansluiting is gezocht bij de kosten die bankinstellingen berekenen bij het administratief verwerken van contante stortingen, is begrijpelijk. Een bedrag van f 2,50 is in dat kader niet te hoog (zie achtergrond, onder 4).

Voorts geldt dat voor iedere bezoeker duidelijk is dat er voor het contant storten van geld f 2,50 moet worden betaald, omdat dit in een folder voor bezoekers aan de inrichting duidelijk wordt gemaakt en dit ook op de automaat wordt aangegeven door middel van een sticker (zie achtergrond, onder 3).

De onderzocht gedraging is behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van de Penitentiaire Inrichtingen Over-Amstel, die wordt aangemerkt als een gedraging van de Minister van Justitie, is niet gegrond.